AÇARA ABKHAZLARI

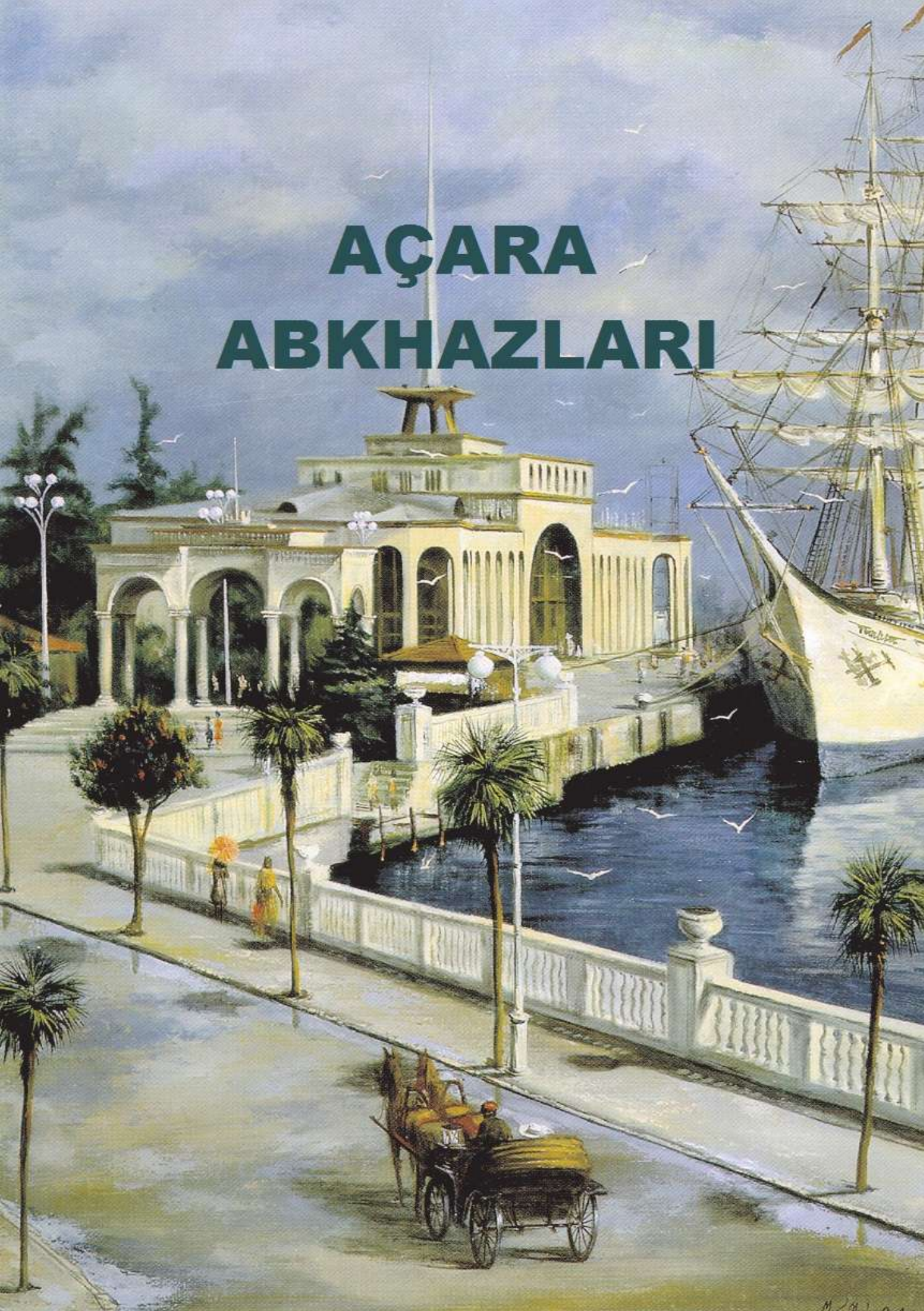

AÇARA ABKHAZLARI

AÇARA ABKHAZLARI

Bu kitap, Evrensel Abkhaz (Abhaz) Forumuna ithaf olunur.

Metin Yazarı ve Editör
Ramaz Surmanidze

Fotoğraf Koleksiyonu
Tengiz Tavdgiridze

(Kitap 2010 yılında Gürcistan'ın Batum kentinde Gürcüce olarak yayımlanmıştır.)

Gürcüceden Türkçeye Çeviren: **Erdoğan Şenol (Davitadze)**
Editör: **Fevzi Çelebi (Çelebadze)**

Bu kitapta birçok değerli Abkhaz (Abhaz) sülalesi yer alamamıştır. Kitabın Abkhazca (Abhazca) ve Rusça'ya da çevrilmesine niyet edilmişti ancak teknik nedenlerden ve zaman darlığı sebebi ile bu gerçekleştirilemedi. Okuyuculardan özür dileyerek bir yandan da, hazırlayacağımız yeni kitapta faydalanmak üzere Gürcistan'da, Türkiye'de, Rusya'da veya başka ülkelerde yaşayanların, evlerinde muhafaza ettikleri belgeleri ve eski fotoğrafları bize sunmalarını talep ediyoruz.

İrtibat için telefon numaralarımız:
7 08 25, 5 34 52 veya GSM numarası 877 30 26 84

Bu kitap (Gürcücesi) Batum Şota Rustaveli Üniversitesi Akademik Kurulu kararı ve finans desteği ile yayımlanmıştır.

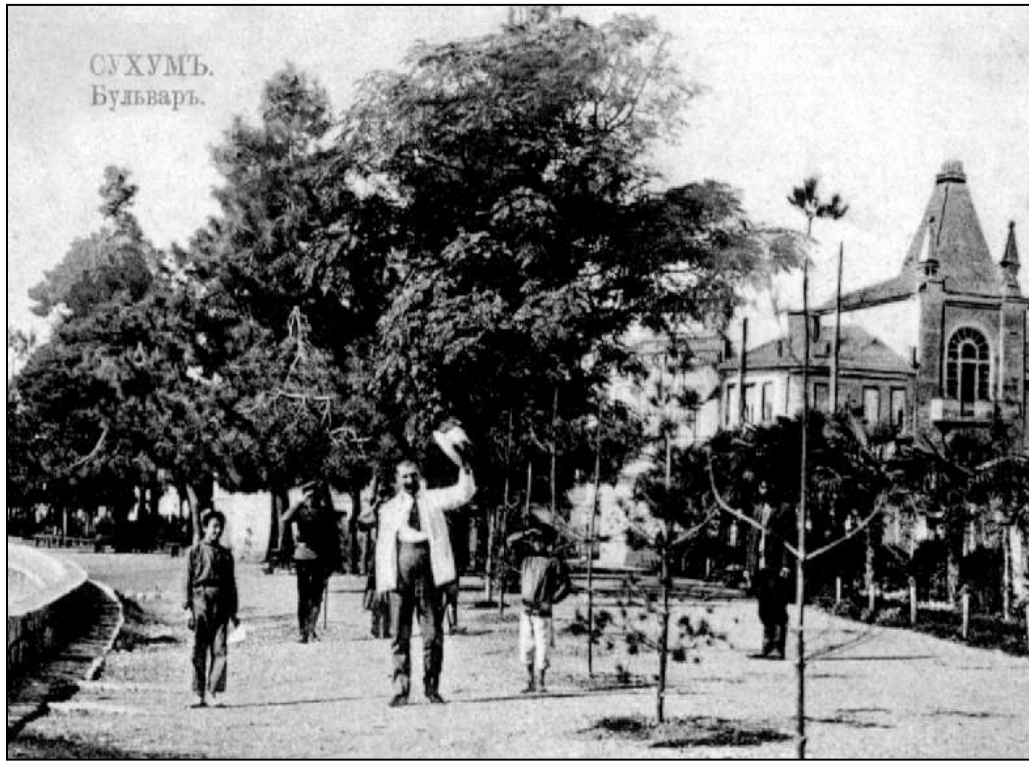

Abkhazeti (Abhazya) - Bu kelime Gürcistan'ın en eski ve güzel bölgelerinden birini, cesur, gururlu, zengin, gelenekleri olan, fiziksel ve ruhen sağlıklı insanların yaşadığı bölgeyi ifade etmek için yeterlidir.

"İyi fakat sürekli düşman sahibi" diye bir Gürcü atasözü var. Birçok işgalci bu egzotik bölgeyi ele geçirmek için uğraşıyordu; onların ilgilendikleri şey bu güzel, zengin, verimli ve değerli toprakları işgal etmekti. Burada yaşayan yerli halkın milattan öncesine dayanan kendi kültürü, kendi anıtları, kaleleri, köprüleri ve kilise-manastırları ile yaşa-

Abkhazia – only the mention of this word is quite enough to imagine one of this oldest and most important parts of Georgia populated by the brave, proud, phsiycally, and spiritually helthy people with rich traditions.

As an old Georgian proverb says - it is good that always has enemies, and likewise, many invaders strove to conquer this exotic place; their interes was to conquer thi this beatiful, wealthy, fertile and warm coastal lands. They always neglected the aborigine population dwelling there with their own spiritual culture, material monuments, fortresses and castles, bridges, churches and monasteries

masına imkân vermiyorlardı.

İşgalcilerin bazıları buraya geliyor, baskınlar yaparak burada yaşayan ailelerden ganimet olarak, ürün ve mallarını alıp geri dönüyorlardı. Zaman içerisinde insanlar kendilerinden gasp edilenleri tekrar yerine koyuyordu. Fakat işgalcilerden buraya gelip yerleşen ve hâkimiyeti ele geçirenler olduğunda halk fazla bir şey yapamıyordu.

Bu kategorideki suçlular arasında olan Rusya İmparatorluğunun he-

the tracesof wich can lead us to the time Before Christ.

But conquerors differed. Some used to come, make raids, gather robbed property from the local families and go back from where they came. Time passed and people used to regain all the deprived property. But things never stood the same when strangers arrived, took away the homeland, settled down there and considered themselves the owners of the land.

The Russian Empire belonged to the latter type of oppressors, its aim everywhere and in Abkhazia too was to forcefully displace the native dwellers from the prcious lands and

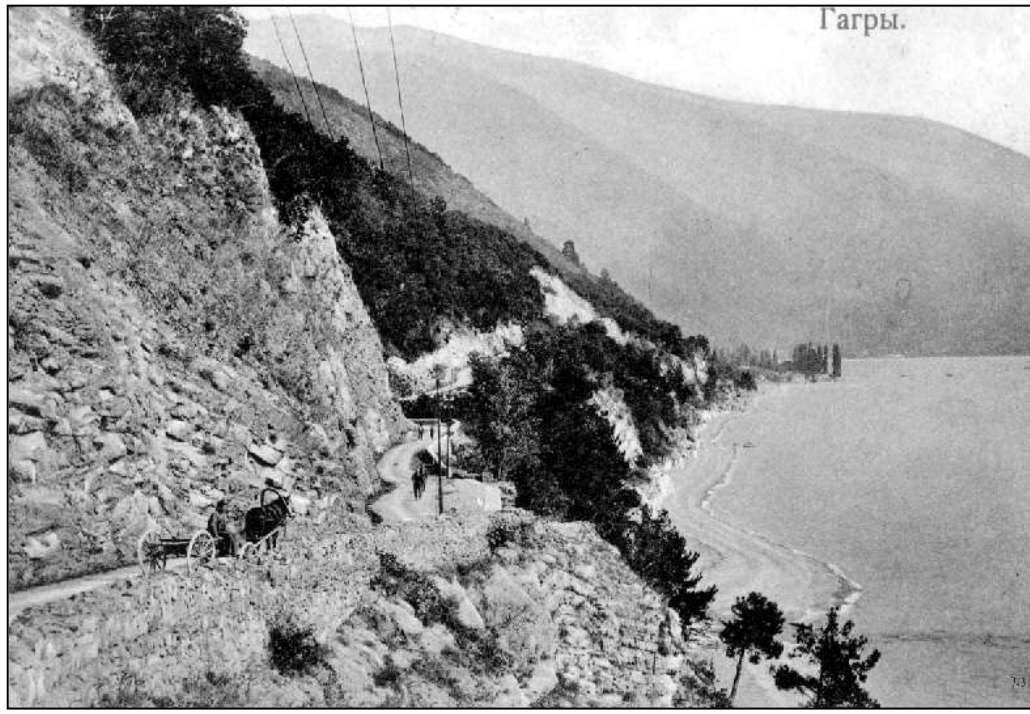

defi her yerde olduğu gibi Abkhazeti'deki değerli topraklarda yaşayan halkı göndermek ve yerlilerden arındırılmış arazileri kendi topraklarına katmaktı.

1810 yılında, Gürcistan'ın parçası olan Abkhazeti Prensliği Rusya himayesi altına girdi ancak çok çabuk anlaşıldı ki bu koruyuculuk değil başka bir şeydi. Bu yüzden halk Çarlığın kukla yöneticilerini de yönetimin kendisini de tanımıyordu; kandırılmış Abkhazlar özgürlük ve bağımsızlıkları için inançla mücadele ediyorlardı.

1821 yılında Abkhazeti'de Rusya'ya karşı bir ayaklanma ol-

misappropriate the liberated areas.

İn 1810 part of Georgia – Abkhazian Principality ws joined to Russia as if under its patronage and protectorship. However, soon it became clear that it did not mean patronage at all. Consequently, the population no longer recognized the Tsarist marionette principal or even the goverment. The deceived Abkhazian bravely fought for freedom and independence.

In 1821 a big rebellion broke ourt in Abkhazia but General Gorchakov burnt down Sokhumi and the villages. He had also publicy hanged several Abkhazians in order to threaten the population. Despite this the Abkhazian patriots never ceased fight. In 1857 the Sadzebis and the

du fakat Rus General Gorçakov Sokhumi ve köyleri ateşe verdi. Halkı korkutmak İçin de birkaç Abkhazı boğdurarak cezalandırdı. Buna rağmen Abkhaz vatanseverler savaşmaktan vazgeçmedi. 1857 yılında Sadzeler-Ciget Abkhazları ve Ubıhlar Gagra, Soçi ve Adler kalelerine karşı saldırıya geçtiler ve başarılı da oldular. Ancak Kafkasya savaşının galibi olan II. Aleksandre 1864 yılında Abkhazeti hükümetini lağv etti, yönetici Mikeil Şervaşidze-Çaçba'yı Voronej'e sürgün etti, kendi iktidarını yerleştirerek Kafkasya'nın Karadeniz kıyısını yerel halktan temizlemeye

Ubikhis attacked fortresses in Gagra, Sochi and Adler. They had almost reached the victory but Alexander II, the winner of the Caucasian war, abolished the Abkhazian Principality in 1864 and exiled its principal, Mikheil Shervasidze-Chachba, to Voronezh. After this the began to introduce his own governance and the plan to clear up of the Caucasian littoral of the local population.

On 2 april the same year the same year the population was given a one month period to move to the Ottoman territory. The resistance from the Sadzebis and the Pskhuelebis side was followed by new bloodshed. The unruly and bra-

başladı.

Aynı yıl 2 Nisan tarihinde halka bir ay süre verilerek Osmanlı İmparatorluğu topraklarına göç etmeleri istendi. Ciget Abkhazları ve Pseha Abkhazları'nın karşı çıkışları sonucu yeni katliamlar oldu. İnatçı dağlılar sonunda kaderlerine razı oldular ve gruplar halinde Osmanlı ülkesine göç ettiler. Kısa zamanda onlara Tsebelda (Apsilia) ve Dali (Kodori) vadisi Abkhazları da katıldı. 1860-1867 yıllarındaki Osmanlı-Rus anlaşmalarına dayanarak Abkhazların neredeyse yarısı ata topraklarından sürüldü.

ve highlanders finally submitted to the fate and began moving towards Turkey in groups. Soon they were joined by the Tsebeldians and the Abkhazian of the Dali Gorge. In 1860-67, on the basis of the Russian-Ottoman agreement the native land was half-emptied from the Abkhazians.

At first the confused population avoided moving to the distant Ottoman privinces and settled realitively closer territories. This is how one part of Abkhazians, about 2000 families, appeared in Adjara in 1864, namely around the Nurie lake territory which then belonged to the Ottomans. The Muhajirs hoped it would be easier for the return back to the native land from these vicini-

Açara Abkhazları

Perişan haldeki halk başlangıçta Osmanlı topraklarının uzak bölgelerine gitmekten imtina ediyor, daha yakın bölgelere yerleşiyordu. Bu şekilde, 1864 yılından itibaren yaklaşık 2000 aileden oluşan bir Abkhaz grubu o zaman Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde olan Açara'ya gelerek özellikle Nuri Gölü çevresinde yerleşti.

Muhacirler buradan kendi yurtlarına daha çabuk dönebileceklerini ümit ediyordu.

1880 yılında Osmanlı toprak larının farklı bölgelerinden, yurtlarına dönmek isteyenlere Rusların izin vermemesi sebebi

tes.

In 1880 this group was joined by about 1000 families of Abkhazian Muhajirs who returned from the Ottomans and the Russian did not allow them to enter their own territories.

Abkhazians, so spontaneously arriving in Adjara, had not been settled on the free, the so called state lands by the Ottomans, neither later by the Russians. On the contray, they were given the lands taken away from the local dwellers and thus becoming the disputable areas. This was the reason to make confrontations between the local and the Muhajirs thus forcing the latter to go to back to the Ottomans. However, luckily this evil intention did not have any results. The Geor-

Açara Abkhazları

ile 1000 kadar aile daha Açara'ya yerleşti.

Önce Osmanlılar, 1878 yılından sonra da Rus hükümeti, Batum çevresine ilkel biçimde getirilen Abkhazları, yerli halkın kullandığı, boş olmayan ancak daha önce hazineye geçirilip yerli halktan zorla alınmış ihtilaflı arazilere yerleştirdi. Bu şekilde hareket ederek yerli halk ile Muhacir Abkhazlar arasında ihtilaf çıkması ve onların yine Osmanlı İmparatorluğu içlerine dağıtılması için çalışıyorlardı ancak bu kötü niyetleri sonuç vermedi. Gürcü halkı bu acılı Ab-

gian population gave a friendly hand to the miserable and unhappy Abkhazians and made them the members of their own families. This is how the first Abkhazian settlements were formed – in Salibauri, Chelta, Peria, near Souk-Su (Tsivtskaro), Adlia, Nurie district, Erge, Namandro (Uzatie), Urekhi, Dedabera district and other villages. Abkhazian families were also formed in Gonio, Charnali, Makhinjauri, Chakvi, Tsikhidziri, Bobokvati and Kobuleti, where the local population gave them uninhabited localities. The laborius Abkhazians cleared the marsy and thorny useless lands, dried them and made into fertile areas.

But the cruel hand of the Russian

khazlara elini uzattı ve kendi aile fertleri olarak kabul etti.

Böylece Batum'da; Salibauri, Çelta, Peria, Soğuksu, Adlia, Neris Ubani, Erge, Namandro (Uzatie), Urekhi, Dedabris Ubani ve başka köylerde yeni Abkhaz yerleşimleri oluşturuldu. Aynı şekilde Gonio'da, Çarnali'de, Makhincauri'de, Çakvi'de, Tsikhisdziri'de, Bobokvati'de, Kobuleti'de ve başka köylerde, kalkın kendilerine tahsis ettiği arazilere yerleşen Abkhaz aileler oldu. Çalışkan Abkhazlar bataklık ve dikenlerle kaplı, o zamana kadar kullanılmamış bu

power reached them here as well. About 300 families settled in the Nurie district got the most damage. They were forced to leave the settlement and either go to the Ottomans or move to useless and malaria-affected places where most of them died of the disease.

During the World War I one part of the Abkhazian living in Adjara managed to return to Abkhazia, some moved to Turkey but in 1918, after the announcement of Georgia's independence day came back to Adjara again. The long-suffering Abkhazians found their own place here, settled here and established suchs a good relationship with the

arazileri temizleyip kuruttular ve mükemmel araziler elde ettiler.

Rus yönetimi Abkhazların üzerinden yeni yerlerinde de elini çekmedi. Özellikle Nuri Gölü çevresindeki mahallelerde yaşayanlardan yaklaşık 300 aileye zarar verildi. Onlar zorla buradan başka yerlere (bazıları Osmanlı topraklarına) göç ettirildiler, verimsiz ve sıtmanın olduğu topraklara yerleştirildiler ve onların büyük bölümü hastalık sonucu öldü.

Birinci dünya savaşı sırasında Açara'da yaşayan Abkhazlardan

local population that created mixed families and nowadays it is impossible to make distinction berween the local Adjarian and Abkhazian people. They are equally considered the plenipotentiary citizens of Georgia and enjoy all the dignites and privileges.

There were no hostile and rival situations and misunderstandings between the Georgians and Abkhazians living in Adjara that could not be settled peacefuly. Many things can happen in life; there is misunderstanding and quarrel even between bloods brothers. Such was the situatition in Georgian-Abkhazian relations too. Fortunately, every time such cases occurred there used to appear wise men from both sides who were able

Açara Abkhazları

bir grup Abkhazeti'ye dönmeyi başardı, bir kısmı ise Türkiye'ye göç etti, fakat 1918 yılında Gürcistan'ın Bağımsızlığını ilan etmesinden sonra, onlar Açara'ya geri döndüler. Acı ve işkence ile Abkhazeti'den geri dönen Abkhazlar burada kendilerine yer buldular, yerleştiler ve yerel halk ile aralarında öyle ilişkiler geliştirdiler, akrabalıklar kurdular ve o kadar Gürcü-Abkhaz karışımı aile kuruldu ki şu an yerli Açaralılarla Abkhazları kimse ayırt edemez. Onlar Gürcistan'ın tam ve eşit vatandaşları olup her türlü imkândan yararlanmaktadırlar.

to caim the bloody rivals, point them to their mistakes, make them apologize and reconcile them in a way suitable for the oath-taking brethrens-all their posterities preached only kindness, charity and brotherhood furter on.

The closeness and integration with the local population never prevented the Abkhazians to preserve their language, family names and historical traditions, so characteric of the Caucasian highlanders, especially Abkhazians. They did not come to the Georgians empty-handed but brought their own culture, customs, and traditions, national pride, patriotism, knighthood and civilization. The Georgian people readily accepted them and made them the part of their own lives and traditions.

Açara Abkhazları

Açara'da yaşayan Gürcü ve Abkhazlar arasında, birlikte yaşadıkları sürenin tamanında ortaya çıkıp barış içerisinde çözülememiş düşmanlık ve çatışma konusu hiçbir olay yoktur. İnsan hayatında çok şey oluyor ve öz kardeşler arasında bile bazen memnuniyetsizlik, anlaşmazlık ve sıkıntılar meydana gelebiliyor. Gürcü-Abkhaz ilişkileri de böyle idi. Fakat iki taraftan bilge adamlar, yaşlılar derhal ortaya çıkar, birbirlerinin kanını dökmek isteyen ve kılıçlarını kuşanmış çatışmacıları sakinleştirir, iki tarafa hatalarını açıkça gösterirler, özür de diletir ve öyle barıştırırlardı. Bu şekilde yemin de ettirilmiş ve aralarında kardeşlik ilan edilmiş yiğitler

During the period of living in Adjara for over a century and a half, the local Abkhazians took part in many historical events. For instance, one of the repre sentatives of Abkhazians, Murad Kvadzba-Alioghli from Batumi, is registered in the legion formed in Türkey by Leo Kereselidze. He played important role in strengthening Georgian national movement and prepared the soil fort the announcement of Georgia's independence.

The Abkhazians could not avoid wars and rebellions, revoloutionary and new povers. In all these eents they had their own heroes, wise elders and leaders who were considered as the common national leaders for Georgia. The photo-gallery as a small history of Georgi-

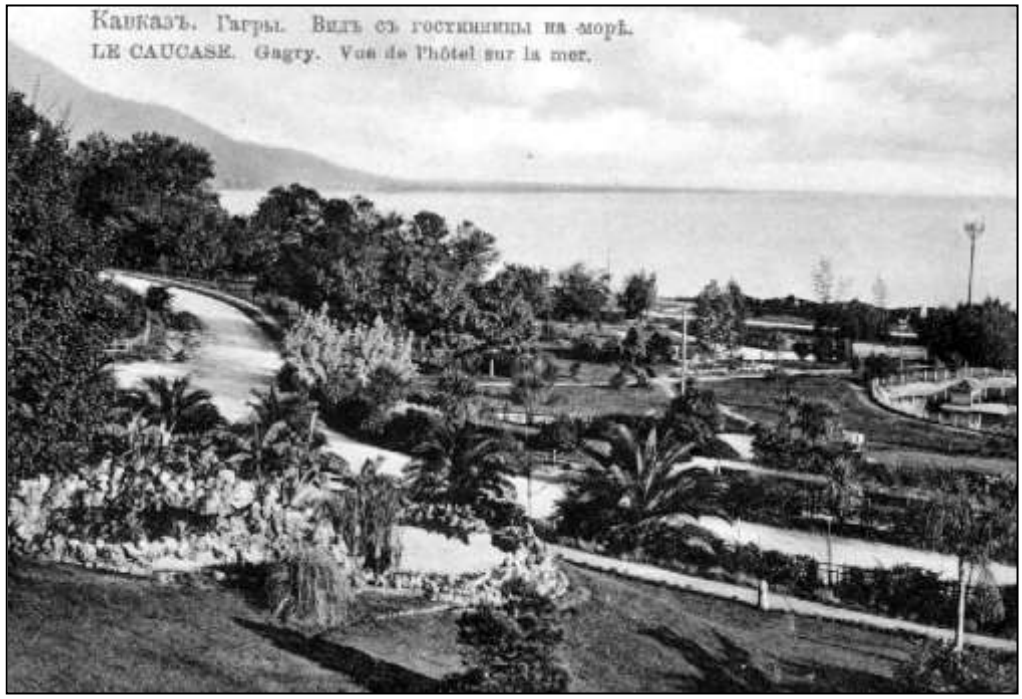

bundan sonra birbirlerine karşı sadece iyilik, sevgi ve kardeşlik duyguları beslerdi.

Abkhazların yerel halk ile yakınlaşması ve entegrasyonu Abkhazların kendi dillerini, soyadlarını, tarihsel geleneklerini korumasına engel olmamıştır. Onlar Gürcülerin yanına elleri boş gelmediler. Çok eski tarihe ve medeniyete sahip olan bu bölgeye kendi kültürlerini, adetlerini, ulusal gururlarını, vatanseverliklerini, şövalyeliklerini ve cesaretlerini de getirdiler, Gürcü halkı da hemen benimsedi ve kendi hayatının ve geleneklerinin bir parçası haline getirdi.

an-Abkhazian friendship, tells about their deeds below.

The book tells in brief about the outstanding representatives of the Abkhazians who were forcefully displaced from their land and exiled to Adjara. All who made their contribution in revival and development os Adjara. The reader will get acquainted with active participants of the revolution, famous sailors, philanthropists and brave defenders of Georgian inde-Pendence (Khasim Smirba, Mustafa Atsamba, Memed Bedia, Luku Chamba, etc.). Naturally, the book also tells about those living and creating during the Soviet period but never surrending to the existing laws and constantly preserving historical traditions, culture and customs (Esma Arsia-Atsamba, Ka-

Açara Abkhazları

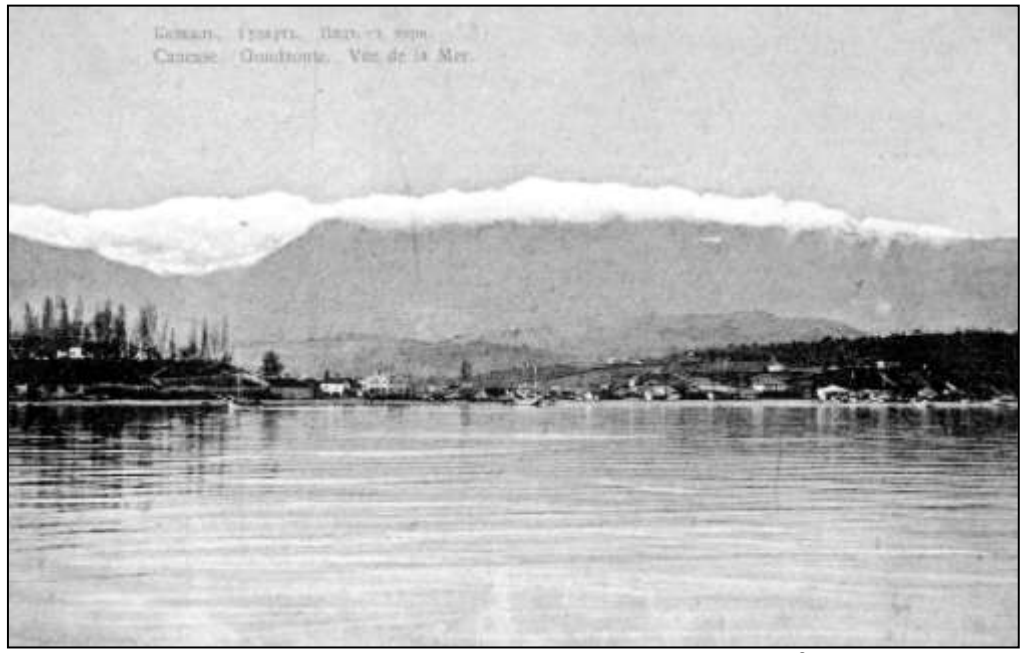

Açaralı Abkhazlar, neredeyse yarım yüzyıl süresince meydana gelen birçok tarihi olayda yer almışlardır. Buna örnek bir Abkhaz olarak Batumlu Ali oğlu Murad Kvazba'yı gösterebiliriz. Osmanlı İmparatorluğu tarafından kendi sınırları içerisinde Leo Kereselidze'ye kurdurulan Gürcü Lejyonunda ve Gürcü ulusal hareketinin güçlenmesinde Murad Kvazba önemli bir rol oynamış ve bu toprakları Gürcistan'ın bağımsızlık ilanına hazırlamıştır.

Abkhazların hayatında savaşlar, ayaklanmalar, devrimler ve yeni düzen kuruluşları hiç eksik olmamıştır. Gelişen bu olaylarda

zim Tarba, Sherif Kaitamba, Sherif Abdiba, Khasan Kitazba, etc.).

The book seperately discusses the tragic biographies of the victims of 1930s repression (Memed Chamba, Akif Tantiba, Mejid Asatdzba, Khusein Asadzba, Asie Jikhashvili (the wife of a famous Abkhazian public figure Nestor Lakoba) etc.

Hundreds os Abkhazian soldiers participated in the World War II from Adjara. Among them 45 were killed or lost. The book includes the list of them but it might be incomplete. The book also deals with the Abkhazian of the post-war period who enriched the history of Georgia by their activities in Adjara and left a significant trace (Ali Chamba-teacher, Khasan Atsamba-Batumi municipalty officer, Khalil Psanava and Jemal Kitazba-sea captains, Nunu Chaushba-teacher-orga-

Açara Abkhazları

Abkhazların Gürcistan'ın halk lideri kabul edilen kendi kahramanları, öncü insanları, bilge yaşlıları vardı. Onlar hakkında aşağıda tamamlanmamış bir fotoğraf galerisi ve Gürcü-Abkhaz dostluğunun küçük bir tarihi belgesi niteliğinde ona eklenmiş bir yazı var.

nizer, Giorgi Tantiba and Ednan Tantiba-famous footballers, masters of sport, Feride Atsamba - 88-year-old proffessor who fruitfully works at Lomonosov University in Moscow to this day.

Dhe author and editor of the text-Ramaz Surmanidze The book is supplied with a number of personal photos as well as pictures depicting Abkhazian and Georgian friendship and family relations (the courtesy of Tengiz Tavdgiridze's photo-collection).

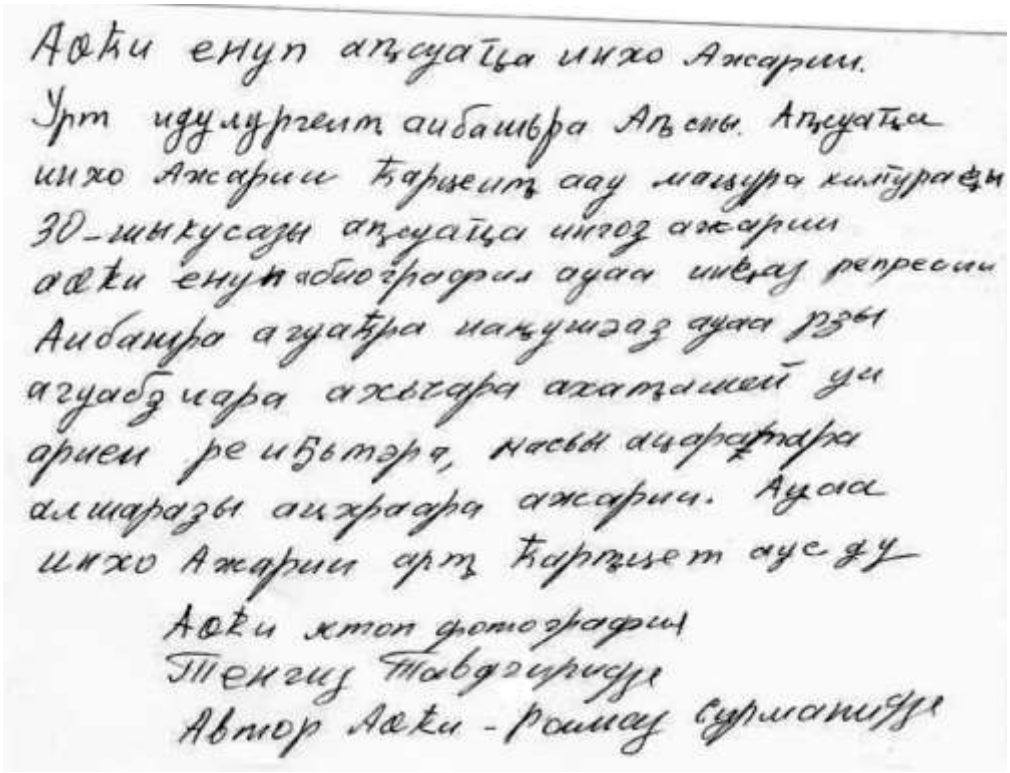
Аҟа енуп аҧсуаҭа ихо Ажарин.
Урт идулургеит аибашьра Аҧсны Аҧсуаҭа
ихо Ажарин ҭаҳьеит аау маҷыра хилҭраҷы
30-шыкусаҳы аҧсуаҭа ихгоз ажарин
аҟа енуп абиографиа ауаа ишеиҭ репресиа
Аибашьра аҳуаҭра иаҧушәаз ауаа рҭы
аҳуаҩбзиара ахьҭара ахатҵашеи уи
ариеи реиҭьтәра, ҳасы ацаҳҭара
алшаразы ацхраара ажарин. Ауаа
ихо Ажарин арҵ ҭаҳьеит ауеиуа
Аҟа хтоп фотоиаҳаҳра
Тенгиз Тавдгиридзе
Автор Аҟа - Рамаз Сурманидзе

Açara Abkhazları

Bu fotoğraftakilerin Sadzeler-Ciget Abkhazları, Ubuh ve Şapsığlardan oluşan ve 2 Nisan 1864 tarihinde Rus askeri birliğine giderek vatanlarında kalmak için izin isteyen delege olduğu tahmin ediliyor. Rus yönetimi bu barışçıl heyete bir ay içerisinde vatanlarını terk etmezlerse askeri esir sayılacaklarını ve savaş yasalarına tabi olacaklarını söyleyerek tehdit etti.

Gürcüler ve Abkhazlar için Çokha'nın (Kafkas ulusal kıyafetinin Gürcüce adı) ilk kez giyilmesi, hayatın özel anlarından biri, gencin ulusal arenaya çıkışını temsil eden önemli bir tören sayılıyordu. Bunu kendine has kutsamalar, eğlenceler, toplantılar takip ederdi.

Fotoğrafta ön sırada tanımadığımız biri ve **Çuçu Çikovani**, arka sırada ise; **Omar Emukhvari, Ğuda (Arsen) Emukhvari** (İlk kez Çoha giymiş) ve **Varlam Çikovani** görülüyor.

Açara'da, seçkin bir soyadına sahip olan Şervaşidze'ler de yaşıyor. Küçük Bey Şervaşidze'nin bir dönem Batum Valisi olduğunu görüyoruz. Bu sülalenin evlatları ağırlıklı olarak Keda İlçesinde yaşıyorlar. Aleksandre (Ali Bey) Şervaşidze (1759-1830) onların atasıdır. Onun fotoğrafı elimizde olmadığı için okuyuculara oğlu Grigol Şervaşidze'nin (1818-1892) fotoğrafını sunuyoruz.

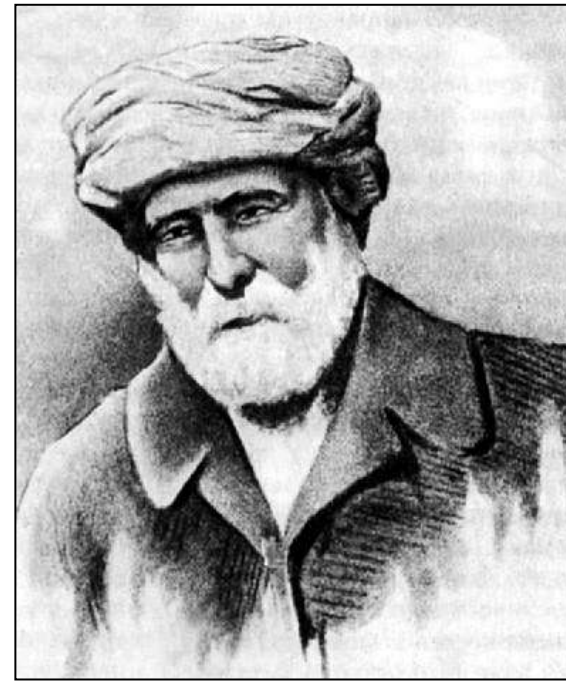

Khaşim Smirba
(1842-1922)

Khaşim iyi fizikli cesur biri idi ki muhacirliğin acı kaderini de çekmişti. Bu aydınlık yüzlü, iyi ve yaşlı adamın Mahmudiye Köyündeki evinde, İoseb Cuğaşvili (Stalin) 1902 yılında döşemeyi sökerek altındaki matbaa makinesini buldu.

İmparatorluk güçlerinin baskılarının sonuçları hakkında kendi yaşadığı tecrübeler vardı ve matbaanın onun evine götürülmesini teklif ettiklerinde hiç düşünmeden kabul etti. Oğlu Khemid ve eniştesi Receb'e seslenerek matbaa makinesini götürdü ve Khaşim aynı gün iktidar tarafından son derece tehlikeli devrimci olarak görülen Koba'ya sığındı. Khaşim yönetim karşıtı bildirilerin yayılmasında aktif olarak çalışıyordu.

Khaşim'in soyundan gelenler bugün Gorodok (Grilubani) ve Peria'da yaşıyorlar.

Fotoğrafta sağda oturan kişi, babası Khaşim Smirba tarafından devrimcilere dahil edilen ve kendi evinde yasa dışı matbaa kurup broşür basarak dağıtan **Khemdi Smirba**'dır (1878-1963).

Khemdi Smirba hakkında bugüne kadar bir şey yazılmamıştır. 11 Kasım 1945'de çekilmiş ola bu fotoğraf ilk kez yayımlanıyor. Solda Khemdi'nin eşi **Nezire Khalvaşi**, ortada Khemdi'nin oğlu Nuri'nin kızı **Culieta** var. Arkada ayakta duranlar; Khemdi'nin kızı **Adviye** (sağda) ve Nuri'nin eşi var.

Tupan Bey Şervaşidze
(1846-1914)

Aşağı Açara'nın yöneticisi, hayırsever ve halk önderi.

Bu fotoğraf Batum'da Puşkin caddesinde kendi evinin önünde, Tupan Bey kendi çocuklarını eğitim için Batum'a, yeni açılmış olan erkek lisesine getirdiğinde çekilmiştir.

Oturanlar sağdan itibaren **Kadir, Tupan Bey** ve eşinin yeğeni **Khusein Avaliani.** Ayaktakiler: **Zekeria, Reşit,** Tupan Beyin yardımcısı **Mustapa** (Türk), **Kamil** ve kardeşinin oğlu **Temur.**

Kadir Bey Şervaşidze
(1887-1919)

Vatansever, askeri lider ve halk önderi. Açaralı ilk hekim. 1918 yılında Gürcü süvari birliğinin kurucusu ve komutanı, Gürcistan'ın kuruluş toplantılarının ve Transkafkasya Federasyonu üyesi. 26 Mayıs 1918 tarihli Gürcistan'ın bağımsızlık akdini onun el yazısı güzelleştirmiştir.

Memed Bedia
(1858-1952)

Bu Batumlu Abkhaz, cankurtaran ve dalgıç olup hayatı boyunca 4016 kişiyi boğulmaktan kurtarmış biridir. O deniz kenarında büyümüş ve denizde kendini karadaki kadar rahat hissediyordu. Bu nedenle 1896 yılında 38 yaşındaki Memed'in Batum'dan Poti'ye 59 km yolu dinlenmeden yüzerek kat etmesi ve dünya rekoru kırmış olması şaşırtıcı değildir.

Maalesef bu başarı Batum kahvehanelerini aşmamış olup sadece bizim kuşağımız Memed Bedia'nın başarısından dolayı ismini ölümsüzleştirerek ödüllendirmiştir.

Mustapa Atsamba
(1875-1932)

Abkhaz muhacir Yakub'un oğlu. Abkhaz büyüğü, hayırsever ve toplum önderi olup babasının ölümünden sonra Minda Köyünde dünyaya geldi. 13 yaşında zengin bir mülk sahibinin yanında çoban olarak çalışmaya başladı. 18 yaşından itibaren ise ise telefon hattının korunmasında, Batum limanında yükleme işlerinde, Rotşildi ve Sideridi fabrikalarında işçi olarak çalıştı. Burada devrimcilere katıldığı için Sibirya'ya sürüldü. Hapishaneden hemen kaçtı ve geri döndüğü Batum'da, işgalcilerin kovulması için her türlü mücadeleyi verdi.

Sovyetler Birliğinin kurulmasından sonra politikadan uzaklaştı ve emlak anlaşmazlıkları ile ilgili komisyonda üye olarak görev yaptı. Dul ve yetim kalmış kişilerin haklarını koruyor, halk arasında bir arabulucu görevi yaparak kan düşmanı olan kişileri kan dökülmeden barıştırmak için çalışıyordu.

Mustapa Atsamba'nın Açaralılarla çok büyük dostluk bağları vardı. Daba-Dzveleli Yunus Zoidze Mustapa'nın vaftiz oğlu idi. Bu aileye her yıl misafir olurdu. Hayatının son dönemindeki hasta günlerini de orada geçirdi. Kendi isteği ile onu Çirukhi'ye sedye üzerinde götürdüler. O Çirukhi'de hayatını kaybetti ve vasiyeti gereği orada defnedildi.

Son döneme kadar Mustapa Atsamba'nın mezarı bilinmiyordu. Ramaz Surmanidze, Sandro Şaraşidze, Tengiz Tavdgiridze ve Suliko Makharadze onun mezarını bularak düzen-

lediler. Aşağıda anlattığımız gibi Mustapa'dan sonraki yıllarda eşi Esma Arsia ve çocukları onun Açara'lılarla olan dostluğunu sürdürdü.

İşte bu, yarım yüzyıl boyunca kayıp olan Mustapa Atsamba'nın mezarı.

88 yaşındaki Peride Atsamba aile fertleri ve yakınları ile birlikte Çirukhi'de babasının mezarı başında. Onların haricinde mezarı ortaya çıkararak düzenleyenlerden **Sandro Şaraşidze** (ikinci), **Suliko Makharadze** (dördüncü) ve **Ramaz Surmanidze**'yi (sağdan üçüncü), yine **Zaza Khalvaşi**, **Nugzar Amağlobeli**, **Vano Papunidze, Giuli Geladze**'yi fotoğrafta görüyorsunuz.

Mustapa Atsamba'nın mezarı; **Manana Stambulişvili-Atsamba, Tengiz Tavdgiridze, Peride Atsamba, Valentin Atsamba, Ramaz Surmanidze ve Ziya Atsamba.**

Ana Atsamba (sağdan üçüncü), mezarın başında oturanlar; kameraman **Temur Surmanidze** ve sinema yönetmeni **Zaza Halvaşi**.

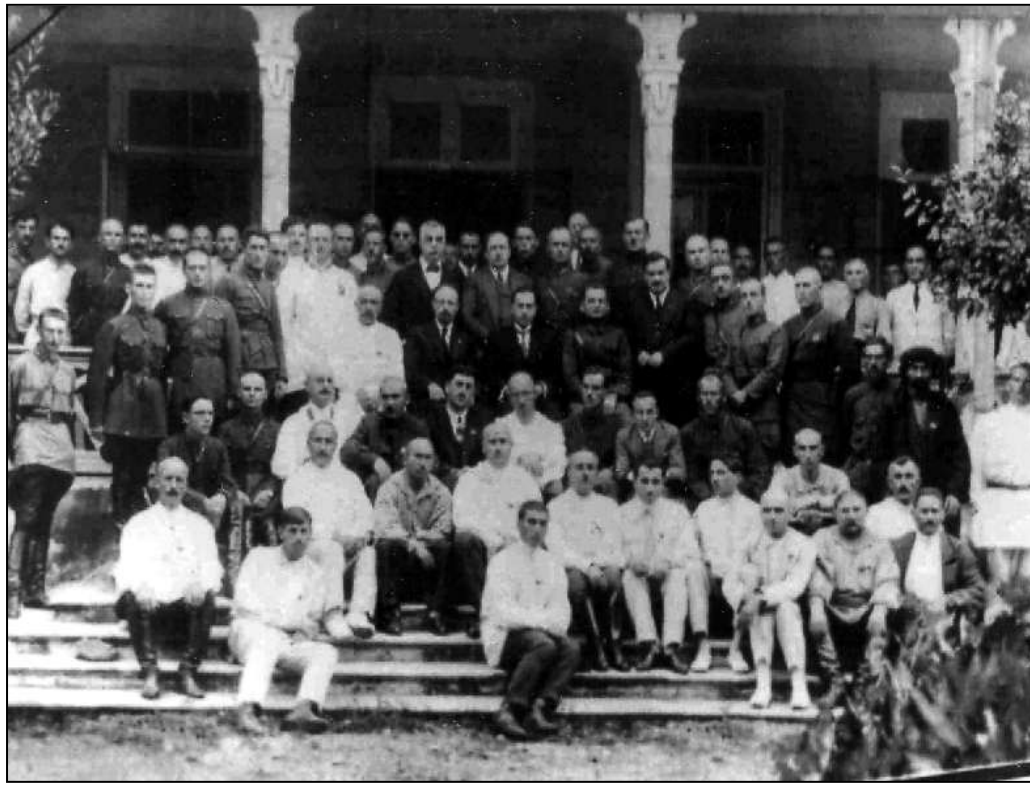

7 Mart 1929'da Açara Meclisinin sekizinci toplantısı yapıldı. Toplantıya katılan 478 delege arasında Gürcüler, Ruslar, Ermeniler, Yunanlılar, Yahudiler, Kürtler be başka halkların temsilcileri vardı. Toplantıya üç Abkhaz da katılmıştı, onlardan biri Mustapa Atsamba (ikinci sırada dikilenlerden sağdan ikinci) ve eşi Esma Arsia (1871-1976) da vardı. Esma Arsia da aktif bir konumda idi. O, kadınlar arasında ilk olarak bir tarım ortaklığına katıldı, ayrıca peçesini ilk çıkaran kişi olarak Açaralı kadınlara tarihi bir örnek teşkil etti.

Esma Arsia-Atsamba (ikinci sırada oturan) yakınları ile birlikte; kardeşi Şaban'ın eşi **Napia**, onun oğlu **Enveri**, Esmanın oğlu **Ahmedi** ve kızı **Peride**. Ayaktakiler; oğulları **Azizi** ve **Khasan**.

Sokhumi Belediye Başkanı Grigol oğlu Aleksandre Şervaşidze Abkhaz-Gürcü akrabaları ile birlikte. Birinci sırada oturanlar soldan sağa doğru; **Uşangi oğlu Grigol (Grişa) Dadiani, Grigol oğlu Varlam Ançabadze**, ikinci sırada ortada **Grigol oğlu Aleksandre Şervaşidze**, **Mikheil Jordania**, ayaktakiler; ilki **Şerem Bey oğlu Konstantin Şervaşidze**, üçüncüsü **Grigol Cikia**, dördüncüsü **Elizbar oğlu Aleksandre (Durubia) Mkheidze**.

Gürcü-Abkhaz akrabalığı. Ortada **Ekaterine Cicikhia-Dadiani.**
Sokhumi, 1910'lu yıllar.

Kazim Tarba
(1887-1958)

Abkhaz muhacir bir ailenin çocuğu olup Batum'da doğdu ve tüm gençlik yıllarını ağır şartlarda çalışarak geçirdi. 1932 yılında itibaren Açara'da bulunan köylü evinin yöneticisi olarak çalıştı.

Misafirhanenin müdürü Dursun Surmanidze'nin tutuklanmasının ardından onun küçük yaştaki oğlunu Kazim korudu ve altı ay boyunca çocuğa ailesini aratmadı.

Kazim Orta Batumlu Ayşe Bakuridze ile evlenerek bir Abkhaz-Gürcü ailesi kurdu. Onun Guli, Nari ve Aslani adında üç çocuğu oldu. Guli onlarca yıl Batum Üniversitesinde gençlerin yetişmesine yardım etti, yine Nari Batum şehrinin proje organizasyonlarında çalışmaktadır.

Batumluların iyi tanıdığı, tarım ve ticaret işleri organizatörü, hayırsever ve hami **Şerip Kaitamba**'yı (1894-1962) eşi **Peride Tarba**, çocukları **Babuli** ve **Lili** ile birlikte görüyoruz. Şerip Kaitamba'nın hayırlı eli bu metnin yazarına da faydalı olmuştur. Babasının yirmili yaşlardaki sürgünü esnasında onun arkadaşı Şerip Kaitamba küçük yaştaki oğluna her görüşmelerinde yardım elini uzatırdı.

Türkiye'deki Abkhaz ve Çerkez muhacirler.

Abkhaz asilzadeler. İlk sırada soldan itibaren; **Kvac Akirtava, Çagu Emukhvari**, ikinci sırada **Kvac Marğania, Zurab Çkotua, Gucmahan Emukhvari, Dzvadzvala Marğania.** Ayaltakiler; **Giorgi Gvatua, Sirkhva Lekerbaia, Data Ançabadze, Erasti Emukhvari, Grigol Şarvaşidze.**

Açara Abkhazları

Bu fotoğrafta Abkhazeti'de yaşayan ve hayır işleri ile tanınmış Abkhaz ve Gürcü kadınlar; **Nino Çuçua, Mariam Dadiani-Ançabadze, Tekle Gegia-Turkiasi, Elo Andreevskaia-Şarvdaşidze, Despine Şarvaşidze** ve başkaları var.

Bu iki fotoğraf bize Luku Çamba'nın acıklı geçmişini anlatıyor. İlk fotoğrafta **İusup** ve **Zina Çamba** (oturanlar), **Sabri, Luku ve Pikri Çamba** (ayakta) görülüyor. Fotoğraf 5 Kasım 1918'de çekilmiş. Bağımsızlık Batum'a henüz gelmemiş, burada henüz Osmanlı, İngiliz ve Almanlar hâkimdi. **Luku** kılıcını kuşanıp bağımsızlık savaşçılarına katılmaya hazırdı. Onun bağımsızlık hayali yerine geldi fakat kısa sürdü. Luku Çamba Bolşevik saldırıları nedeni ile Gürcistan'ı terk etmek zorunda idi.

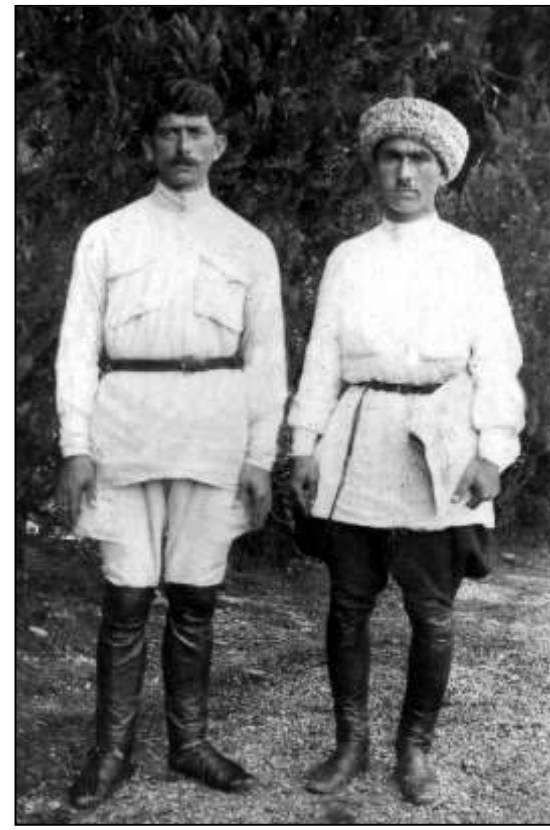

Yukarıdaki ikinci fotoğrafın 1921 yılında Türkiye'de çekilmiş olduğu tahmin ediliyor. Luku arkadaşı ile görülüyor. **Luku**, İlia Çavçavadze'nin şiirinden esinlenerek fotoğrafın arkasında dolaylı olarak vatan sevgisini anlatmış.

Benim güzel ülkem, niye sıkıldın,
Bu yıl da hayır getirmezse, gelecek elbet senindir,
Bu kısa mektubu sizin için yazdım,
Oturun ve okuyun, bakalım beğenecek misiniz?
Mektubum sen çabuk ulaş,
Seni okuyana kurban olurum,
Cevabını da çabuk beklerim.

Luku Çamba

Şerip Abdiba
(1896-1979)

Dikkat çekici bir toplum adamı, Orta Batum Halk Komitesi Başkanı, okur-yazarlığın yaygınlaşması için mücadele eden, Peria'da Gürcü okulu ve kütüphanesi açtıran kişi.

Batum bölgesel devrim komite üyesi olarak seçildi ve kendi inisiyatifi dışında, yoksullar komitesi bürosu yöneticisi olarak görevlendirildi. Aynı zamanda Kızıl Meclis başkan yardımcısı idi. Daha sonra milis kuvvetleri bölgesel yönetiminin, Açara Konseyi başkan yardımcılığı görevini yürüttü.

Şerip Abdiba Doğu Bilimleri Üniversitesini tamamladı, daha sonra da onun talebi üzerine bu üniversiteye birçok Açaralı genç (Nedim ve Şota Nijaradze kardeşler, Davit Mekheşidze, Abdi Surmanidze, Alimirza Bolkvadze, Davit Makharadze ve diğerleri) kaydoldu.

1925 yılında Şerip Abdiba Abkhazeti'ye gönderildi. Orada bölgesel komite personel bölümünde birim müdürü olarak çalışıyordu. Çalıştığı birim ipekböcekçiliği birimi idi. 1937 yılında Batum'a geri döndü.

Mecid Tarba

Memed Muskhacba

Ahmed Muskhacba Açaralı öncü Abkhaz kadınlarla birlikte: **Zakire Ğombadoğlu, Lutbia ve Sabria Çamba, Koti Aşmeiba.**

1925 yılı.

Khasan Kitazba
(1905-1942)

Eski Marşanlar soyundan, Batum'da tanınmış bir aydın, kısa süreli hayatında Abkhaz ve Gürcü kardeşlik ilişkilerinde değerli izler bırakmıştır.

Batum balıkçılar kooperatifinin kuruluşu Khasan Kitazba adı ile ilişkili olup bu kooperatif o dönem 4000 ton balık hazırlıyordu.

Bu fotoğrafta büyük bilim insanı-hanedanlık araştırmacısı, çok sayıda soyun tarihi değerlerini araştıran ve soy armasını yeniden ortaya çıkaran, akademisyen **Leo Şervaşidze** (1911-2003) ve onun eşi ve ayrılmaz parçası olan arkadaşı **Aldona Gabunia**'yı görüyorsunuz. Bu iki değerli insan hayatın en zor ve dayanılmaz yüklerini gerek yurt dışında gerekse ülkeleri Gürcistan'da birlikte çekiyordu. Leo Şervaşidze, vasiyetine bağlı olarak onun varisleri tarafından önce Tiflis'te Mavi Kiliseye defnedilip burada cenaze töreni yapılmış, daha sonra da buradan alınarak Abkhazeti'ye götürülüp ata yurdu Eşeraya kalıcı olarak defnedilmiştir.

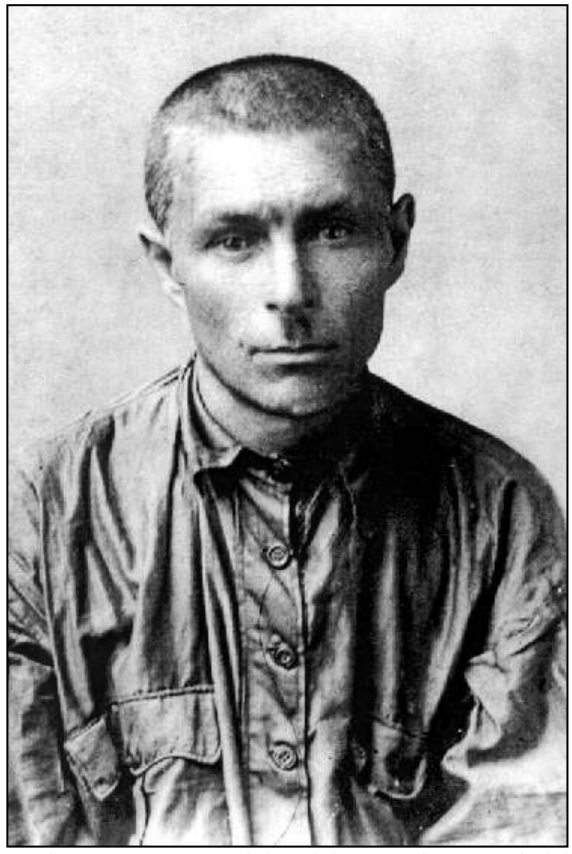

Şerip Oğlu
Cemal Reizba
(1911-?)

Yetim olarak büyüyen bu genç, olgunluk çağında Batuma yerleşti ve 13 yaşındaki Laz kızı Zekie İmamişi'yi kaçırarak güzel bir aile kurdu.

II. Dünya savaşı başlatığında çok kişi orduya katılmaktan kaçınıyordu, Cemal'e de bu şekilde davranmasını önerdiler fakat o kabul etmedi. İlk gününde ordu komiserliğine giderek kaydoldu. Sonra gitti ve… Daha sonra Zekie bir mektup dahi almamıştır. Cemal hiçbir iz bırakmadan kaybolan o milyonların kaderini paylaştı.

Tanınmış hekim **Nino Bakhtadze** (1908-1999), pedagog ve Açara'da kadınlar arası eğitim işleri organizatörü.

1924 yılında 16 yaşında iken Agara (Orta Batum) okulu müdürü **Abdul Çaidze** ile evlenince (1907-1977, daha sonra ünlü bir doktor oldu) dini sebeplerle aileleri her ikisine de kızarak evlerinin kapılarını kapattılar. Bu gençleri **Mustapa Atsamba** kendi evinde ağırladı ve sahip çıktı ancak onların aileleri sakinleşip evlatları ile barışmadılar.

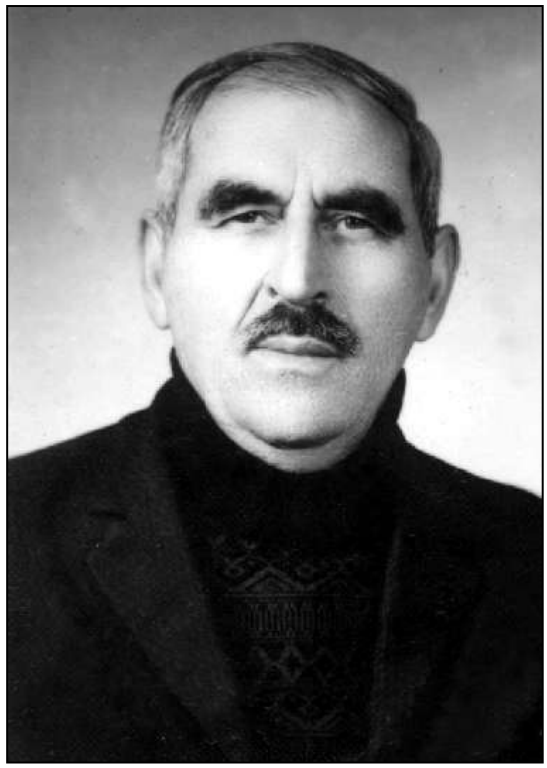

Memed Oğlu Ali Çamba
(1917-2008)

Öğrencilerinin bugün de hatırladığı bir öğretmen. O Oçamçire İlçesi Çilov Köyünde dünyaya geldi. Onun ailesi I. Dünya savaşı sırasında 1915 yılında Batum'dan gitti ancak birkaç yıl sonra tekrar geri döndü.

Ali ve ağabeyi Omer Orta Batum'da dört yıllık ilkokulu, daha sonra da hazırlık sınıfını birlikte okudular. Agara Köyü tarım okulunu da bitirdi. Okul Müdürü Niko Ğuruşauri'nin yardımı ile Ali, okuma-yazma bilmeyen kalmaması için faaliyet gösteriyor, dul ve yetimlere arazilerini işletmelerinde yardım ediyordu. Bir dönem genç bir ziraatçi olarak da çalıştı. Yine 1937 yılında Batum Öğretmen Enstitüsüne kaydoldu. 1939 yılından sonra o artık pedagog, sonra sırası ile öğretmen ve eğitim bölümü başkanı oldu. Bakanlık Müfettişi, Batum'un 14 ve 18 nolu okullarının coğrafya öğretmenliğini yaptı. Çok sayıda ödül ve diploma sahibi idi.

Ali Çamba Gürcü ve Abkhaz halkları önünde borcunu layıkı ile ödedi ve iki halkın dostluk tarihine anlamlı izler bıraktı.

Mustapa Atsamba'nın çocukları:

Aziz-II. Dünya savaşında hayatını kaybetti ve Çekoslovakya'da defnedildi.

Akhmed-II. Dünya savaşında geride iz bırakmadan kayboldu.

Khasan-Batumlu tanınmış belediyeci, tarım temsilcisi ve toplum adamı.

Peride-Moskova Üniversitesinde profesör.

9 Mart 1941, Moskova

Bairam oğlu Khalil Pşanava (1926-1981)

Günümüzün Batumluları bu denizci üniforması ile çok güzel görünen heybetli cesur adamı iyi hatırlar. O, 1959 yılından itibaren hayatının büyük bölümünü ölümüne kadar Batum Limanı kaptanı olarak geçirmiştir.

Khalil, Batum'da 1 Nolu okuldan mezun olduktan sonra yine Batum'da gemi kaptanlığı eğitimi aldı. Uzak denizlerin kaptanı, Hazar denizinde ve karadenizde; Bakü'de, Odesa'da, Batum'da, "Zakaria Paliaşvili", "Sokhumi", "Komandari Petko", "Kutaisi", "Batum", "Pore Mosulişvili" isimli gemilerde görev yaptı.

Khalil Pşanava, kendi engin bilgilerini geleceğin denizcileri ile paylaşıyordu. O'nun çalışmaları ile ilgili deneme ve makaleler bir gazetede yer aldı, birkaç adet belgesel film çekildi. O'na Gürcistan'a önemli ulaştırma hizmetlerinde bulunmuş kişi ünvanı verildi. Aldığı pek çok ödül vardı.

Khalil 1955 yılında pedagog Zinaida Alhorba (1928-2002) ile evlenerek güzel bir Abhaz ailesi kurdu (fotoğrafa bakınız). Onların çocukları Davit ve Medea da denizci oldular. Yine Natalia pedagogdur. Torunu Temur da denizciliği seçmiş olup torunları Andro ve Aliki'de aynı konuda eğitim alan öğrencidirler.

Khasan oğlu
Cemal Kaitazba

1934 yılında Batum'un Adlia köyünde dünyaya geldi. Tüm hayatını denize bağlı olarak yaşamış bir kaptandır. Şimdi 80 yaşına yaklaşmış olasında rağmen yine canlı, cesur bir görünüşe sahiptir. Gelecekten ümidini hiçbir zaman kaybetmiyor ve kendi hayallerini başkalarına da aktarıyor; "Gürcistan birleşecek, gelecek nesiller, Psou'dan Sarp'a kadar ona iyi baksınlar, bu eşsiz vatanı sahipsiz bırakmasınlar" diyor.

Cemal Adlia'da 8 yıllık okuldan mezun oldu ve aynı yıl babası Khasan Kitazba tarafından kurulan balıkçılar kooperatifinde çalışmaya başladı. Daha sonra Novorosisk denizcilik okulunu tamamladı ve orduda görev aldı. Terhisinin ardından önce kaptan yardımcısı sonra da balıkçı gemisinde kaptan olarak görev aldı ve 47 yılını bu görevde geçirdi. Cemal'in ünvanlarını, madalyalarını ve diplomalarını saymakla bitiremeyiz. O'nun evinin kapısındaki şu yazı her şeyi anlatıyor; "Açara Özerk Cumhuriyeti balıkçı gemisinde görevli kaptan Cemal Kitazba burada yaşıyor."

Cemal şu anda genç denizcilerin kaptanı-hocası olarak görev yapmaktadır.

Açara Abkhazları

Batum, eğitim çalışanları evi. Sağdan sola;

1.**Guli Reizba-Tavdgiridze**
2.**Ramaz Surmanidze**
3. **Peride Atsamba**
4.**Tengiz Tavdgiridze**
5.**Nanuli Tavdgiridze**

21 ağustos 2009

21 ağustos 2009

Peride Atsamba ile eğitim çalışanları evindeki görüşme. 72 yıl önce, 1937 yılında şiiriyle içlerinde Ekaterine Gabaşvili'nin de bulunduğu Gürcü yazarları selamladığı yer.

Fotoğraftakiler: **Tengiz Tavdgiridze, Peride Atsamba.**

Peride Atsamba

Açaralı Abkhaz Mustapa Atsamba'nın kızı (doğum yılı, 1922), Moskova Üniversitesinin değerli bir profesörü, yetenekli dilbilimci ve çok dil bilen, Gürcü, Abkhaz, Rus, Türk, Kürt ve başka halklar arasında sevgi, dostluk ve kardeşlik vaaz eden kişi.

Peride Atsamba "Açara Ansiklopedisi"nin yazı işlerinde. Soldan sağa doğru **Otar Gaua** (Ansiklopedinin koordinatörü), **Vano Papunidze**-Editör, Profesör ve **Peride Atsamba.**

11 ağustos 2010.

Burası Otar Gagua'nın oluşturduğu Abkhazeti ve Samaçablo (Tskhinvali) köşesi. Oraları çok kez görenler ve bu bölgelerin tarihinde yer etmiş küçük yayınlar var bu köşede.

Tüm Batum ve özellikle entelektüel çevreler tanınmış pedagog eğitim organizatörü, büyük aile sahibi ve faziletli kadın **Nunu Çauşba** ile bugün de güzellik kazanmaktadır. Ona onlarca yıl boyunca hayat yolculuğunda layığı ile arkadaşlık yapan, güzel aklı ile Açara'da birçok girişim ve yeniliğin organizatörü olan, yüksek meclis üyesi ve şehir meclisi başkano **Revaz Nijaradze**'yi (1928-1999) görüyoruz.

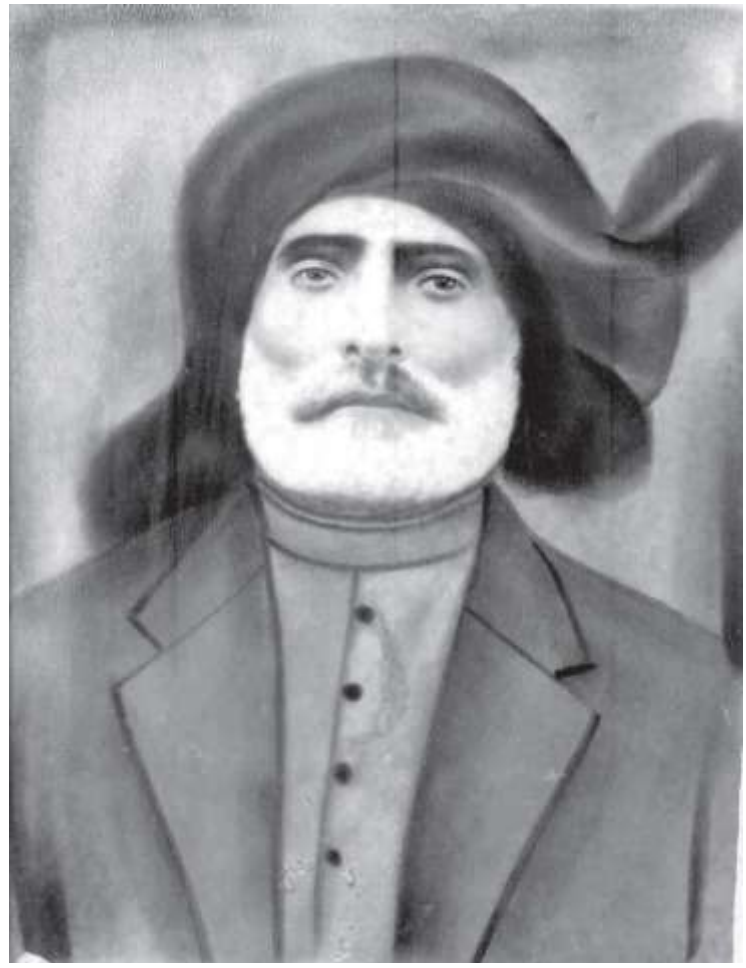

Dursun oğlu Mevlud Diasamidze
(1866-1928)

Gürcü-Abkhaz karışımı ailenin reisi. Eşi Zelikha, Certegi Agrba'nın kızı olup (1870-1969), maalesef burada sunmak için bir fotoğrafını bulamadık.

Mevlud ve Zelikha'nın torunları Batum Üniversitesi profesörlerinden ünlü bilim insanı Rezo Diasamidze ve ünlü tıp doktoru, Diasamidze soyadlı bir ailenin reisi Dursun Diasamidze, onun eşi Doktor Abrize Cikhaşvili-Diasamidze ve çocukları: Behri, Ednar ve Cemal'i toplumumuz iyi tanıyor.

1937 Yılında Baskı Gören Açara Abkhazları

Kemaça oğlu
Memed Çamba
(1882-1942)

Orta Batum'da dünyaya geldi, ilkokul mezunu idi fakat ailesinin iyi yetiştitmesi sayesinde Açara halkı arasında büyük sevgi ve saygı görüyordu. Orta Batum'da bir tarım kooperatifi kurulmasını ve aynı şekilde çay ve narenciye plantasyonlarının oluşturulmasını sağladı. Kendi oğlunu ve daha sonra da tanınmış pedagog Ali Çamba'yı bu işe dâhil etti.

1937 yılında Memed Çamba tutuklandı ve 9 yıl ceza alarak Sibirya'ya sürüldü. Resmi verilere göre o 1942 yılında ölmüş ancak, 1937 yılında suçsuz yere kurşuna dizilmiş olanların ailelerine bu tür bilgiler veriliyordu.

Ali oğlu Mecid Asadzba
(1906-1937)

Batum'da dünyaya geldi, Bakü Yüksek Parti Okulunu tamamladı. Açara'daki yüksek ihtisas komisyonlarından birinin yöneticisi olarak çalışıyordu.

1937 yılının ekim ayında tutuklanarak Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti iç işleri komisyonunu oluşturan üçlünün aldığı 10 Ekim tarihli kararının 58-2 ve 58-1. Maddelerine göre en ağır ceza olan kurşuna dizerek idama mahkûm ettiler. Bundan beş gün sonra da 15 Ekim tarihinde bunu gerçekleştirdiler.

Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin 16 Ocak 1989 tarihli talimatının I. Paragrafına istinaden Ali oğlu Mecid Asadzba'nın suçsuzluğu kabul edilerek itibarı iade edildi.

Fotoğrafta **Mecid Asazba** eşi **Peride Tarba** ile birlikte görülüyor.

Ali oğlu Khusein Asadzba
(1910-1937)

Batum'da, Gorodoki'de (Grilubani) dünyaya geldi, burada okulunu bitirdikten sonra Bakü Yüksek Parti Okulunu tamamladı.

Khusein Asadzba Batum'un bir ilçesinde iç işleri idaresi müdürü olarak çalışıyordu. 1937 yılının ekim ayında kardeşi Mecid ile birlikte tutuklandı. Onu silahlı ayaklanma, ayaklanmayı organize etmekle suçlandı. Önceden hazırlanan bu sahte suçlamalar nedeni ile ona da en yüksek cezayı vererek kurşuna dizmek üzere Batum'a getirerek cezalandırdılar.

Saire Cikhaşvili
(1897-1939)

Batum'un yerlisi olan bu kadının tutuklanmasının tek sebebi, ünlü devlet ve toplum adamı Nestor Lakoba'nın (1893-1936) eşi olmasıdır. Kendisinin politika ve devlet işleri ile hiçbir alakası yoktu. 1937 yılında Batum'dan sürgüne gönderildi ve iki yıl sonra da onun ölüm haberi (bazılarının fikrine göre öldürüldü) geldi.

Fotoğrafta **Saire Cikhaşvili** ve **Nestar Lekoba** görülüyor.

Gürcistan'ın bağımsız olduğu dönemde, 1919-1921 yıllarında Batum'da Saire Cikhaşvili'nin evinde dikkat çekici bir Abkhaz, toplum adamı eşi Apolon oğlu Nestor Lakoba yaşıyordu.

Ona müteşekkir olan Batumlular adını ölümsüzleştirmek için Luka Asatiani Caddesi No:24 adresindeki evde anıt bir levha yaptılar.

Şerip oğlu Akip Tantiba (1896-1937)

Açaralı ilk uzak deniz kaptanı olan Akip Tantiba (Tant-oğlu) Batum'da doğdu. 1912 yılında henüz 16 yaşında bir genç iken hayatına denizde yön vererek önce denizci oldu, beş yıl sonra yönetici pozisyonuna geldi. 1917 yılında Akip Tantiba "Şalva Elia"nın kaptanı oldu, yine 1932 yılında ona dizel motorlu "Minsk" gemisinin kaptanlığını verdiler. O Gürcüce ve Abkhazca konuşuyordu. Aynı zamanda rahatça İngilizce, Rusça, Türkçe ve Yunanca da konuşabiliyordu.

Akip Tantiba 1931 yılı aralık ayında Türkiye karasularında kaza geçiren buhar motorlu gemi "İliç"in kurtarılmasında aktif olarak çalışmıştır. Cesareti ve fedakârlığı dolayısıyla onu Lenin nişanı ile ödüllendirdiler. Akip Tantiba'yı 1937 yılında tutukladılar ve ailesi bu güne kadar onun akıbeti hakkında hiçbir bilgi alamadı.

Açara Abkhazları

Akip Tantiba
Eşi-**Mina Kadizade**
Büyük oğlu-**Tutuş**

Çocukları: **Tutuş**
ve **Ednan** (oturan)

Tutuş Tantiba

Ednan Tantiba

Akip oğlu Tutuş (Giorgi) Tantiba (1925-1987)

Tutuş Tantiba-takma adı Tangasi olan ünlü bir futbolcu olup Gürcü futbolunun gelişimine büyük katkıları olmuştur.

Babasının cezalandırılması nedeni ile (1937 yılı) Tutuş'un ailesi sürekli bir baskı altnda idi fakat annesinin kararlılığı ve onları yetiştirmesi, çocukların hayatını doğru yönlendirmiştir.

1944-1948 yılları arasunda Tutuş Tantiba Batum Denizcilik okulunda eğitim gördü ve aynı zamanda Dinamo Batum spor kulübünde futbol oynadı. O, on yıl boyunca takımın kaptanlık bantını taşımıştır. Kulüp, tarihindeki ilk Gürcistan şampiyonluğunu da bu dönemde kazanmış ve kupa sahibi de olmuştur.

Tutuş'un kardeşi Ednan da Gürcü spor tarihinde çok değerli izler bırakmış bir futbolcudur (1927-1974). O, Dinamo Batum ve Dinamo Tiflis kulüplerinde, aynı şekilde Letonya'nın Riga Daugavas takımında futbol oynadı. Usta bir sporcu idi. Riga kültür fizik enstitüsünü bitirdi. Ednan hayatının sonuna kadar Riga'nın Daugavas kulübünün baş antrenörü idi.

Tutuş Tantiba 1959-1961 yılları arasında Açara devlet konser salonları (flarmoni) yöneticisi, yine daha sonra hayatının sonuna kadar Uluslararası Sinema salonlarının müdürü ve sinema çalışanları sendikası başkanı idi.

Tutuş Tantiba, Batum 22 nolu ortaokulunun pedagoji ve eğitim bölümü başkanı olarak hayatı boyunca çalışmış olan **Şaib kızı Zeynep Patladze** (1938-2001) ile evlenerek örnek bir Abhaz-Gürcü ailesi kurdu. O kendi bilgi ve enerjisini gelecek nesillerin yetiştirilmesinde kullanıyordu.

Onların çocukları Akip ve İsmet toplumsal işler ve iş hayatında aktif olarak çalışıyorlar. Torunu Giorgi, tanınmış büyük dedesinin yolunu seçti. O, şu anda denizcik akademisi öğrencisi olup yine torunları Tamar, İnga ve Nino da aynı okulda öğrenciler.

Pati Aciba (1929-1988)

Ünlü bir kayakçı ve aynı zamanda atlet olan Pati Aciba, beş kez Açara kayak şampiyonu, iki kez ikinci, bir kez de üçüncülük ödülü sahibi oldu. Kolmeurni spor merkezi Açara Bölgesi I. Spor festivalinde yüksek atlamada birinci olmuş, 100m ve 800m koşuda üçüncülük elde etmiştir.

Urekhi köyünde dünyaya gelen Pati, Khulo'da yaşadığı ve spor yaptığı dönemin sonrasında Soso Meladze ile evlenmiş ve iki çocuğu olmuştur. Çocuklarından Khatuna Meladze Khulo spor salonunda program sorumlusu, Gia ise devlet tiyatrosunda oyuncu ve koreograftır.

Khasan kızı Emine Aslanzade
(1912-1968)

Batumlu Emine sanayici ve belediyeci bir ailede dünyaya geldi. Babası Khasan 1902 yılından itibaren iki kez Batum danışma heyeti üyesi olarak ve arazi kullanım komitesi başkanı olarak seçilmişti.

Emine Batum kız lisesini bitirdikten sonra 1944 yılında Mohaçkale tıp enstitüsünü tamamladı. Daha sonra orduya alındı ve askeri doktor olarak çalıştı. Hekim olduğu kadar savaşçı olarak da kendini gösterdi.

Ordudan terhis olduktan sonra Emine Aslanzade Batum birinci hastanesi başhekimi olarak görevlendirildi ve bu görevini ölünceye kadar sürdürdü. Onun almış olduğu savaş madalyaları vardı. 1962 yılında ona Açara'ya hizmet eden saygın hekim ünvanı verildi. II. Dünya savaşı tarihinde geride hiçbir iz bırakmadan kaybolanlar arasında sayılan Aslan Aslanzade'nin, bu hekimin kardeşi Remzi'nin oğlu olduğunu düşünüyoruz.

Fotoğrafta sağdan itibaren **Emine**, annesi ve kızkardeşini görüyoruz.

II. Dünya Savaşında Ölen ve Geride İz Bırakmadan Kaybolan Açara Abkhazları

1. Mustapa oğlu Remzi Abdiba (Urekhi) 1920-1944, akibeti bilinmiyor.
2.Mustapa oğlu Khasan Abdiba (Batum), ?-1942, akibeti bilinmiyor.
3.Akhmed oğlu Kazım Agba (Urekhi) 1916-1941, akibeti bilinmiyor.
4.Khasan oğlu Muşni Agirba (Ahalşeni) 1920-1941
5.Şamil oğlu Cemal Agirba (Akhalşeni) 1920-1941
6.Şerip oğlu Akhmed Akudba (Helvaçauri) 1916-1941
7.Reşid oğlu Mecid Akudba (Batum), akibeti bilinmiyor.
8.Şerip oğlu Akhmed Ajiba (Kahaber) 1909-1941
9.Khusein oğlu Murtaz Ajiba (Kakhaber) ?-1941, akibeti bilinmiyor.
10.Osman oğlu Selim Arğun (Batum) ?-1944, akibeti bilinmiyor.
11.Osman oğlu Halil Arğun (1914-1944)
12.Ali oğlu Osman Asamba (Batum), akibeti bilinmiyor.
13.Aslan Aslan-zade (Batum), akibeti bilinmiyor.
14.Akhmed oğlu Kazim Aşba (Batum)-1918-1943
15.Ali oğlu İzet Aphazoğli (Acaris Ağmarti) 1918-1941, akibeti bilinmiyor
16. Mustapa oğlu Aziz Atsamba (Batum) 1914-1943
17.Mustapa oğlu Akhmed Atsamba (Batum), 1909-1945, akibeti bilinmiyor.
18. Mamud oğlu Rudin Bedia (Batum), 1925-1944
19.Mamud oğlu Repik Bedia (Batum), 1922-1944, akibeti bilinmiyor.
20. Khusein oğlu Akip Zukbaia (Batum), 1941
21.Mur-Mula Kainoğlu (Batum), 1943
22.Şah oğlu Osman Kainoğlu (Batum)-1942
23.Bairam oğlu Dursun Kaitamba (Kahaber), 1944

24.Osman oğlu Remzi Kaitamba (Urekhi), 1910-1941, akibeti bilinmiyor.
25.Daud oğlu Khusein Kaitamba (Kakhaber), 1942
26.Akhmed oğlu Receb Kişinba (Kakhaber), 1906-1942
27.Reşid oğlu Mecid Kudba (Urekhi), 1919-1941
28.Remzi Lazba (Batum)-1944
29.İvane oğlu Nikoloz Marşania (Batum), 1945
30. Khusein oğlu Şaban Muskhacba (Urekhi), 1944, akibeti bilinmiyor.
31.Mustapa oğlu İsmail Pimba (Urekhi), 1944, akibeti bilinmiyor
32.Khusein oğlu Jiba Nug (Politkheli), 1942
33.Şerip oğlu Cemal Reizba (Batum), 1911, akibeti bilinmiyor.
34.Ali oğlu Khasan Reisoğlu (Batum), 1910-1943
35.Tropim oğlu Akim Smirba (Ortabatum), 191-1941
36. Khemid oğlu Nuri Smirba (Batum), 1942, akibeti bilinmiyor
37.Khemid oğlu Rasim Smirba (Batum), 1917-1942, akibeti bilinmiyor.
38.Hhemid oğlu Haki Smirba (Batum), 1916-1942

Şaban Muskhacba

Khaki Smirba

39.Bayram Ali oğlu Sevdin Pşanava (Kakhaber), 1941, akibeti bilinmiyor.
40. Suleiman oğlu Temur Kutelia (Kakhaber), 1943
41.Khasan oğlu İsmail Çamba, 1910-akibeti bilinmiyor.
42.Memed oğlu Omer Çamba (Otra Batum), 1915-1942
43.Ahmet oğlu Osman Çamba (Orta Batum), 1914-akibeti bilinmiyor
44.Suleiman oğlu Kazim Çamba (Orta Batum), 1915-1941
45.İsmail oğlu Adil Hibaia (Helvaçauri), 1914-akibeti bilinmiyor.

Açara Abkhazları

Ünlü jinekolog Doktor **Polina Emkhvari** Gali ilçesi Çkhortolo köyünde dünyaya geldi, Tiflis Tıp Bilimleri Enstitüsünden mezun olduktan sonra hayatının büyük bölümününde Abaşa ilçesi halkının sağlığına hizmet etti. Yaşlılık çağında kendisinin de doktora ihtiyacı olduğunda büyük ülkelerin büyük kliniklerini tercih etmeyip kendi okul arkadaşı Açara'da iyi tanınan Profesör Akaki Beridze'ye gitti. 20 Eylül tarihinde bir ameliyat geçirdi ve şu anda kendisini çok iyi hissediyor.

Bayan Polina Emkhvari'ye müteşekkir olan Abaşa halkı Sucuni Kültür Evinde onun için harika bir gece düzenledi. Bu geceye Batum'dan da davetliler vardı ve Sucuni Aziz Giorgi Kilisesinin bahçesinde bir hatıra fotoğrafı da çektirdiler.

Oturan, **Polina Emkhvari**

Ayaktakiler sağdan sola: **Akaki Beridze, Guram Gunava, Nodar Emhvari, Roena Emkhvari, Ramaz Surmanidze, Tengiz Tavdgiridze.**

19 Ekim 2010

Açara Abkhazları

Evrensel Abkhaz Forumunun hazırlık döneminde, tanınmış Svetlana ve Anzor Kudba ailesinin akrabaları Türkiye'nin İzmit şehrinden misafir olarak gelmişlerdi. Bu fotoğraf da o zaman çekildi.

Soldan sağa doğru **Tengiz Tavdgiridze, Nuri Kudba, Musa Tavan (Kudba), İbrahim Tavan (Kudba), Ramaz Surmanidze, Anzor Kudba, Svetlana Kudba, Spartak Kudba ve Mukhamed Kudba.**

Kasım 2010

İÇİNDEKİLER

Açara Abkhazları 3
Khaşim Smirba 21
Khemdi Smirba 22
Tupan Bey Şervaşidze.....23
Kadir Bey Şervaşidze 24
Memed Bedia 25
Mustapa Atsamba 26
Kazim Tarba 33
Şerip Kaitamba 34
Luku Çamba 38
Şerip Abdiba 40
Mecid Tarba ve Memed Muskhacba 41
Ahmed Muskhacba 42
Khasan Kitazba 43
Leo Şervaşidze ve Aldona Gabunia.....44
Cemal Reizba……....45
Nino Bakhtadze ve Abdul Çaidze……46
Ali Çamba 47
Aziz, Ahmed, Khasan, Peride Atsamba'lar.....48
Halil Pşanava 49
Cemal Kitazba 50
Peride Atsamba 53
Nunu Çauşba, Revaz Nijaradze 55
Mevlud Diasamidze 56
1937 yılında Baskı Gören Abkhazlar 57
Memed Çamba 57
Mecid Asadzba 58
Husein Asadzba 59
Saire Cikhaşvili ve Nestor Lakoba 60

AkipTantiba 61
Tutuşa ve Ednan Tantiba 62
Pati Aciba 64
Emine Aslan-zade 65
İkinci dünya savaşında ölen ve geride
iz bırakmadan kaybolan Açara Abkhazları.....66
Polina Emkhvari 69
Türkiye'den gelen misafirler 70

Açara Abkhazları

Düzenleyen; **Nazibrola Surguladze**

Dizayn; **Anaida Avetisiani**

Basım, Poligraf Servisi Ltd.
Lermontov Sok. No:47, Batumi Tel: 7 91 77